

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра **Економіки та митної справи**
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Демографія
(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: Митна справа, Управління персоналом та економіка праці,
Цифрова економіка та електронний бізнес
(назва освітньої програми)

Спеціальність: 051 Економіка
(найменування спеціальності)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень
(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
Економіки та митної справи
(найменування кафедри)

Протокол № 1 від 21.09.2022 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>OK13 Демографія</i>
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>
Викладач	<i>Горбань Світлана Федорівна, к.т.н., доцент кафедри Економіки та митної справи</i>
Контактна інформація викладача	<i>телефон викладача 0673794530, sv_gorban@ukr.net</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>згідно до розкладу занять - https://zp.edu.ua/fakultet-mizhnarodnogo-turyzmu-ta-ekonomiky дистанційне навчання - https://moodle.zp.edu.ua/user/view.php?id=634&course=4604</i>
Обсяг дисципліни	<i>Денна форма навчання: 120 годин, 4 кредитів, лекцій – 30 годин, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 46 годин, індивідуальні завдання – 30 год, вид контролю – залік Заочна форма навчання: 120 годин, 4 кредитів, лекцій – 4 годин, практичні заняття – 2 години, самостійна робота – 84 годин, індивідуальні завдання – 30 годин, вид контролю – залік</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій- https://zp.edu.ua/kafedra-ekonomiky-ta-mytnoyi-spravy</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити : « Вступ до спеціальності » Постреквізити: «Креативна економіка», «Економіка праці та соціально-трудові відносини».	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Дисципліна «Демографія» надає студентам можливість формування у здобувачів вищої освіти не тільки демографічної культури мислення, а й логіки мислення, практичних навичок, здатності розуміти демографічні, соціальні і культурні процеси, що відбуваються в нашому суспільстві, уміння застосовувати в роботі методологію та методику демографічного аналізу, демографічних, соціологічних досліджень. Актуальність таких знань посилюється необхідністю вміти професійно аналізувати й оцінювати демографічну інформацію, яка нині широко публікується, пояснювати ті чи інші демографічні процеси та їх взаємозв'язки із соціально-економічними явищами попри їх розмаїття й суперечливість. Загальні компетентності: – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; – здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. – фахові компетентності – здатність спілкуватися іноземною мовою. – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Фахові компетентності: – здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях. – розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки. – здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати – розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави. – здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів; – здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей	

соціально-економічні процеси; – здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності. Результати навчання: – Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. – Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави. –
4. Мета вивчення навчальної дисципліни
Метою вивчення дисципліни «Демографія» є формування знань та практичних навичок щодо аналізу демографічних та соціальних процесів, що відбуваються в суспільстві.
5. Завдання вивчення дисципліни
Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, необхідних для їх застосування у вивченні, осмисленні й аналізі демографічних процесів, формування системи знань про народонаселення, розвитку можливостей демографічного аналізу та демографічного прогнозування, взаємодії населення і навколишнього середовища.
6. Зміст навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. Демографія – наука про відтворення населення Тема 1. Демографія як наука Об'єкт і предмет демографії як науки. Теоретичні засади та основні методи демографії. Міжпредметні зв'язки демографії. Тема 2. Джерела інформації про населення та демографічні процеси Види інформації про населення. Вимоги, що пред'являються до демографічної інформації. Значення демографічної інформації. Основні джерела інформації про населення та демографічні процеси в демографії: переписи населення (принципи, програма, критичний момент перепису; поточний статистичний облік демографічних подій (народжень, смертей, шлюбів і розлучень; поточні реєстри (списки, картотеки) населення; вибіркові та спеціальні обстеження. Демографічний паспорт території. Тема 3. Чисельність населення та його склад Поняття чисельності населення. Статева структура населення. Вік як демографічна характеристика. Статено-вікові піраміди. Демографічне старіння населення та його показники. Шлюбно-сімейна структура населення. Тема 4. Шлюбність і розлучуваність в демографії Шлюб і його форми. Демографічне поняття «шлюбність». Показники шлюбності. Шлюбна поведінка. Розлучуваність в демографії. Сімейна політика. Тенденції шлюбності й розлучуваності в Україні Змістовний модуль 2. Демографічні процеси, їх аналіз та регулювання Тема 1. Демографічний аналіз руху населення. Смертність та народжуваність Поняття й показники народжуваності. Смертність як демографічна категорія. Сутність та види демографічного прогнозу. Методи демографічного прогнозування. Достовірність демографічного прогнозу. Практичне використання демографічних прогнозів. Прогноз чисельності населення світу і України Тема 2. Міграція населення. Різновиди міграції Поняття та види міграції. Міграційні когорти. Міграційні потоки. Міграційна поведінка. Міграційні коефіцієнти. Вимірювання міграцій. Міграції в Україні. Тема 3. Демографічне прогнозування. Демографічна політика Глобальні проблеми і демографічні процеси. Індекс людського розвитку. Основні риси сучасних демографічних процесів в Україні. Демографічна політика: її сенс та основні заходи. Закордонний досвід формування демографічної політики. Демографічна політика в Україні.

7. План вивчення навчальної дисципліни			
№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1-2	Демографія як наука	лекція	4
2	Демографія як наука	практичне	2
2-3	Джерела інформації про населення та демографічні процеси	лекція	4
3	Джерела інформації про населення та демографічні процеси	практичне	2
4-5	Чисельність населення та його склад	лекція	4
5	Чисельність населення та його склад	практичне	2
6-7	Шлюбність і розлучуваність в демографії	лекція	4
8	Шлюбність і розлучуваність в демографії	практичне	2
9-10	Демографічний аналіз руху населення. Смертність та народжуваність	лекція	4
10	Демографічний аналіз руху населення. Смертність та народжуваність	практичне	2
11-12	Міграція населення. Різновиди міграції	лекція	4
12	Міграція населення. Різновиди міграції	практичне	2
13-14	Демографічне прогнозування.	лекція	4
14	Демографічне прогнозування	практичне	2
15	Демографічна політика	лекція	2
8. Самостійна робота			
Зміст самостійної роботи для студентів денної форми навчання: 1. Систематичне опрацювання лекційного матеріалу, запропонованої базової та додаткової літератури з питань курсу. 2. Поглиблене вивчення питань тем за методичними вказівками викладача. 3. Систематична підготовка до практичних занять відповідно до запропонованих планів їх проведення (переліку питань). 4. Самостійна підготовка до модульного контролю та заліку. У процесі підготовки за темами (питаннями) курсу, що віднесені для самостійного опрацювання, студентам слід звернути особливу увагу на засвоєння зазначених ключових понять та термінів. Обов'язковим вважається ведення студентами робочого конспекту, який повинен містити розгорнутий або тезисний огляд питань, що віднесені для самостійного опрацювання. У процесі вивчення курсу для поточного контролю самостійної роботи студентів денної форми навчання та якості засвоєння ними матеріалу викладач використовує: – опитування студентів під час практичних занять за теоретичним матеріалом курсу; – перевірку робочих конспектів; – залучення студентів до обговорення з теми практичного заняття; – складання та оформлення документів; – виконання індивідуального завдання та його захист; – проведення поточних контрольних робіт, тестування та модульного контролю. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачає самостійне вивчення окремих питань тем за методичними вказівками викладача. Студент повинен опрацювати необхідний обсяг навчальної літератури та нормативно-правових актів. У ході засвоєння програми курсу, під час підготовки до заліку, студентам рекомендується звертатись до першоджерел (нормативно-правових актів, Конституції України, законів, наказів, інструкцій міністерств та інших нормативно правових документів). Студент повинен самостійно виконати контрольну роботу, яка складається з двох теоретичних питань та завдання.			
Питання		Діяльність студентів	Термін виконання

Змістовий модуль 1. Демографія – наука про відтворення населення Тема 1. Демографія як наука 1. Об'єкт і предмет демографії як науки. 2. Теоретичні засади та основні методи демографії. 3. Міжпредметні зв'язки демографії.	Опрацювання літератури, підготовка доповіді або презентації	лютий
1. Тема 2. Джерела інформації про населення та демографічні процеси		
1. Види інформації про населення. 2. Вимоги, що пред'являються до демографічної інформації. 3. Значення демографічної інформації. 4. Основні джерела інформації про населення та демографічні процеси в демографії. 5. Переписи населення (принципи, програма, критичний момент перепису. 6. Поточний статистичний облік демографічних подій (народжень, смертей, шлюбів і розлучень. 7. Поточні реєстри (списки, картотеки) населення; вибіркові та спеціальні обстеження. 8. Демографічний паспорт території.	Опрацювання літератури, підготовка презентації або доповіді	лютий
Тема 3. Чисельність населення та його склад		
1. Поняття чисельності населення. 2. Статева структура населення. 3. Вік як демографічна характеристика. 4. Статеві-вікові піраміди. 5. Демографічне старіння населення та його показники. 6. Шлюбно-сімейна структура населення.	Опрацювання літератури, підготовка презентації або доповіді	березень
Тема 4. Шлюбність і розлучуваність в демографії		
1. Шлюб і його форми. 2. Демографічне поняття «шлюбність». 3. Показники шлюбності. 4. Шлюбна поведінка. 5. Розлучуваність в демографії. 6. Сімейна політика. 7. Тенденції шлюбності й розлучуваності в Україні.	Опрацювання літератури, підготовка презентації або доповіді	березень
Змістовий модуль 2. Демографічні процеси, їх аналіз та регулювання Тема 1. Демографічний аналіз руху населення. Смертність та народжуваність		
1. Поняття й показники народжуваності. 2. Смертність як демографічна категорія. 3. Сутність та види демографічного прогнозу. 4. Методи демографічного прогнозування. 5. Достовірність демографічного прогнозу. 6. Практичне використання демографічних прогнозів. 7. Прогноз чисельності населення світу і України	Опрацювання літератури, підготовка презентації або доповіді	квітень
Тема 2. Міграція населення. Різновиди міграції		

1. Поняття та види міграції. 2. Міграційні когорти. 3. Міграційні потоки. 4. Міграційна поведінка. 5. Міграційні коефіцієнти. 6. Вимірювання міграцій. Міграції в Україні.	Опрацювання літератури, підготовка доповіді або презентації	квітень
Тема 3. Демографічне прогнозування. Демографічна політика		
1. Глобальні проблеми і демографічні процеси. 2. Індекс людського розвитку. 3. Основні риси сучасних демографічних процесів в Україні. 4. Демографічна політика: її сенс та основні заходи. 5. Закордонний досвід формування демографічної політики. 6. Демографічна політика в Україні.	Опрацювання літератури, підготовка доповіді або презентації	травень
Консультативна допомога студенту надається у таких формах: – особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій : https://zp.edu.ua/kafedra-ekonomiky-ta-mytnoyi-spravy (не менше ніж 1 раз по 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю); – відеоконференція на платформі zoom (особиста або колективна) - один раз на 2 тижні; – листування за допомогою електронної пошти sv_gorban@ukr.net (у форматі 24/7 кожного дня); – відеозустріч, аудіоспілкування або смс у сервісі Viber, або Skype (за графіком консультацій викладача); – спілкування по телефону (з 10.00 до 12.00) кожен день крім вихідних та святкових днів)		
9 Система та критерії оцінювання курсу Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –A, B, C, D, E, FX, F). Форми контролю знань студентів: - поточний; - рубіжний; - модульний (підсумковий) - залік Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на лекційних, практичних заняттях та самостійну роботу.		
КРИТЕРІЙ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ. Ведення опорного конспекту лекції: Опорний конспект лекції сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями тощо. Кожний студент повинен мати конспект лекцій і вести в ньому записи власноруч. Робота на практичних заняттях: Практичні заняття проводяться з кожної теми навчальної програми з метою поглибити і закріпити отримані знання, прищепити студентам навички пошуку, узагальнення і викладення навчального матеріалу. Студент повинен розуміти зміст питань, що пропонуються для обговорення, знати визначення понять, вміти пояснити значення будь-якого терміну. Наявність конспекту лекцій на практичному занятті є обов'язковим. Студенти на занятті виступати за своїм бажанням або за викликом викладача, задавати питання виступаючому, доповнювати або уточнювати його відповіді. Після розгляду кожного питання викладач дає ситуаційне завдання, підводить короткі підсумки, виставляє відповідні оцінки.		

Практичні заняття проводяться у різних формах: розгорнута бесіда на підставі плану; усне опитування студентів з питань плану; прослуховування і обговорення доповідей студентів або презентацій; обговорення письмових рефератів, заздалегідь підготовлених окремими студентами; розв'язання ситуаційних задач, складання та оформлення службових документів; або змішана форма (з елементами різних форм проведення).

Самостійна робота студентів

Виконання індивідуального завдання надає студенту можливість отримати максимум 20 додаткових балів. Захист відбувається на останній парі в модулі, або в консультативні години роботи викладача.

Кількість балів	Критерії оцінювання
До 20	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю; робота має самостійний, творчий характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність
До 15	Робота має самостійний характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
До 10	Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, не враховані зміни поточного законодавства; робота містить протиріччя, відсутня достатня аргументація висновків та завершеність у них.
До 5	Робота не має самостійного характеру; в роботі відсутні висновки; не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду робіт;
0	Індивідуальна робота не виконана

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ:

Для студентів денної форми навчання кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час контролю по першому змістовному модулю враховуються наступні види робіт:

- відвідування студентом лекцій та наявність опорного конспекту з дисципліни дає студенту 4 бали за кожну лекцію (4 лекцій по 4 бали=16 балів);
- повнота відповіді та активність роботи студента на практичному занятті оцінюється до 10 балів (4 заняття по 10 балів = 40 балів);
- аудиторна контрольна робота (тестування) до 44 балів;

Під час контролю по другому змістовному модулю враховуються наступні види робіт:

- відвідування студентом лекцій та наявність опорного конспекту з дисципліни дає студенту 4 бали за кожну лекцію (3 лекцій по 4 бали=12 балів);
- повнота відповіді та активність роботи студента на практичному занятті оцінюється до 10 балів (3 заняття по 10 балів = 30 балів);
- правильність виконання, оформлення та повнота відповіді при захисті індивідуального домашнього завдання студента оцінюється до 20 балів;
- аудиторна контрольна робота (тестування) до 38 балів.

Підсумковий контроль визначається як середня арифметична двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Студент, який з різних обставин не отримав необхідної кількості балів з будь-якої теми, має можливість самостійно її підготувати і пройти індивідуальний поточний контроль знань з цієї теми або виконати індивідуальні завдання, що пропонуються в робочій програмі.

Модульний (підсумковий) контроль знань студентів означає поступове накопичення балів протягом семестру і в кінцевому рахунку отримання загального підсумкового балу.

Залік виставляється автоматично, якщо студент набрав не менш ніж 60 балів.

Якщо студент з будь-якої поважної причини не виконав умов набору балів за період вивчення дисципліни, або хоче покращити свій бал, він має змогу під час заліково-екзаменаційної сесії прийти на залік і скласти усно мінімум 2 теоретичних питання за переліком та виконати тести або завдання.

Для студентів заочної форми навчання дисципліна оцінюється за 100 - бальною шкалою. Правильність виконання, оформлення та повнота відповіді при захисті контрольної роботи оцінюється до 60 балів, відповіді на два теоретичних питання до 20 балів, тестування – до 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Визначення
		для заліку	
90 – 100	A	зараховано	відмінно - Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому.
85-89	B		дуже добре - Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому.
75-84	C		добре - Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому виконав не повністю.
70-74	D		задовільно – Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання кожної теми модульного контролю не виконав.
60-69	E		достатньо - Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно – Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно – Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст кожної теми навчальної дисципліни, не виконав модульного контролю.

10. Політика курсу

Кожен здобувач повинен ознайомитися і слідувати Положенню про академічну доброчесність НУ «Запорізька політехніка», Статуту і Правил внутрішнього розпорядку університету, а також Положення про організацію освітнього процесу (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf)

Зокрема, для успішного засвоєння програмного матеріалу здобувач зобов'язаний: відвідувати заняття, не запізнюватися на заняття; відключити мобільний телефон під час занять; не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку; самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття; системно і регулярно працювати з навчальною і науковою літературою; підтримувати зворотній зв'язок з викладачем на всіх заняттях; брати активну участь у навчальному процесі; своєчасно виконувати завдання для самостійної роботи; бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів; брати участь у всіх контрольних заходах; будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним

